

Miért kerül ennyibe?

Az árellenőrzések tapasztalatai

Az Állami Kereskedelmi Felügyelőség a múlt év közepétől, de különösen 1968. január 1. óta mindenekelőtt a fogyasztói érdekek érvényesülését szolgáló vizsgálatokat végez Szegeden is. Ezekből egyértelműen megállapítható, hogy a központi készletekből származó legfontosabb élelmészeti cikkek ára olcsóbb lett, s árszínvonaluk azóta sem emelkedett. A szabadpiaci árak azonban — különösen az év második negyedében 10—15 százalékkal nagyobbak, mint egy évvel korábban.

A tervezett szinten

A hatóságilag szabályozott ruházati cikkek ára is állandósult, az úgynevezett szabadárakat viszont az ipar, különösképpen a cipőipar igyekszik kihasználni. Az áremelkedések hatásait mérsékelte a kereskedelmi vállalatok ártocskázati alapjainak felhasználása és a többszöri árcsökkentés. A vegyipar-cikkek szakmában a nagyértékű iparcikkek ára lement, s az egyes építőanyagoké — a tervezett szemből — növekedett, most az egy lakásra jutó építési költségek a korábbinál nagyobbak.

A vendéglátóipar árai már az év elején felmentek, s a szabadpiaci árak növekedésével azóta is tovább emelkedtek. Különösen az I. és a II. osztályú üzletekben drága az étkezés, ahol gyakorta élnek az új ár megállapításának lehetőségével.

Az AKF szegedi vizsgálatainak tapasztalata az is, hogy az igényesebb, a nagyobb kereseti családok vagy azok számára, akik már az árrendezés előtt vettek tévét, rádiót, továbbá akik vendéglátásban étkeznek, azokat az ármozgásokból eredően kevesebb előnyt élveznek, mint a velük ellentétes helyzetben levők. Az általános árszínvonalat vizsgálva leszögezhető, hogy alakulása megmaradt a tervezett egymással százalékos növekedésnél. Ezt bizonyítják a statisztika adatai, és a kereskedelmi szakemberek számításai is.

Tíz vizsgálat

A boltokban, a vendéglátó üzletekben igen gyakori az árdrágítás, a hamis mérés, a hamis számolás, a minőség lerontása. Csak néhány példa az AKF anyagából: a Marika presszóban a 4,80-as Kinizsi sörből 26 ezer üveggel adtak el 5 forintért; a Somogyi utcai tejivóban a

kakaóba nem tették bele az előírt cukrot, a Széchenyi téri tejivóban és a Boszorkánykonyhában a cukorból és a tejből is „elszóróltak”; a Debrecen és a Búbos étteremben többet számoltak fel a kelleténél. Szomorú, hogy a vendéglátóiparban tíz vizsgálat közül nyolc felelősségrevonással végződött. Az idei év első felében a bírságolások sok átlagösszege meghaladta a 800 forintot.

Év elején még jogos volt valamelyest az árbiroztatás, hiszen igen sok cikk ára változott meg egyszerre, és elhúzódtak az ezzel kapcsolatos leltározások is. Ma napra azonban már türehtetlen, ha az árucikkeiben nincs feltüntetve az ár.

A vásárló a legjobb ellenőr

A minőség romlásának gyakori oka, hogy a monopóliumhelyzetben levő ipari üzemektől a kereskedelem olyan árukat is átvész, melyek minősége nem megfelelő. Ezeket „mi is így kapjuk” jelleggel adják tovább a vásárlóknak. Ma még ugyanis könnyebb a rossz minőségű árut eladni, mintsem az iparral szemben döntőbizottsági pert nyerni. Az sem ritka, hogy az üzletek alkalmazottainak minőségi kifogásai miatt elsősorban nem is a szállítók, hanem az üzletet megköti előadók neheztenek meg. A rókusi TÚZÉP-telepen a silány minőségű kőrísfa parkettát elsőosztályúként árusították; a II. téglagyárban a kemencéből kikerülő téglákat minősítés nélkül rakták fel a jár-

művekre; a szegedi TÚZÉP mindössze hat alkalommal emelt kifogást a gyenge minőségű áruk miatt. Ez is azt bizonyítja, hogy csak akkor reklamálnak, ha az áru már teljességgel eladhatatlan.

Az előtt a vállalati belső ellenőrzésnek a fogyasztói érdekeket is érintenie kellett. Manapság a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat ellenőrei jórészt a gazdasági eredménytől függően kapják bérüket. Érthető, hogy a fogyasztói érdekeket szolgáló ellenőrzéssel egyáltalán nem foglalkoznak. Minőségirontást nemcsak az ipar, hanem a kereskedelmi és a vendéglátóipari dolgozók is elkövetnek. Ezek feltárása azonban sokkal nehezebb, mint amikor magasabb árat állapítanak meg, vagy számolnak fel.

A visszaélések elleni küzdelmet hátráltatja, hogy csökkent a társadalmi ellenőrzés intenzitása. Sem a szakszervezetek, sem a kereskedelmi állandó bizottságok társadalmi ellenőrei nem végeznek eléggé aktív munkát. Még nagyobb hiba, hogy a vásárlók maguk sem képviselik megfelelően saját érdekeiket, az üzletben nem állnak ki igazukért, legfeljebb később panaszt tesznek.

A Csongrád megyei AKF ellenőrzésének csaknem hat-tizedét Szegeden végzi. A munkájáról szóló jelentést tegnapi ülésén megtárgyalta a Szeged városi tanács végrehajtó bizottsága. A vb. úgy döntött, hogy jövő évi munkatervébe beilleszti a kereskedelmi vállalatok vezetőinek beszámolóját arról, hogy milyen intézkedésekkel szolgálták a vásárlók érdekeit, miként segítették elő az árdrágítások, a minőségirontás megakadályozását.

Minisztérium és szakszervezet megállapodása

Együttműködési megállapodást kötött a Mezőgazdasági és Élelmészügyi Minisztérium és a Közgazdasági Szakszervezetek elnöksége. A megállapodásban rögzítették az új gazdasági mechanizmus végrehajtása során jelentkező közös feladataikat. Célul tűzték ki az állategészségügyi és föld-

ügyi apparátusban dolgozók élet- és munkakörülményeinek figyelemmel kísérését, a munkaviszonyra vonatkozó szabályok végrehajtásának ellenőrzését, a munkabérek és béren kívüli juttatások, valamint a szociális ellátottság színvonalának lehetőség szerinti fejlesztését.

legénység a legkülönbözőbb nemzetiségekből tevődött össze, de a közös sors, egyformán nehéz életünk szoros egymáshoz fűzött bennünket.

1918 elején szabadságot kaptam és hazajöttem. Galileista diákok egy csoportja háborúellenes felhívást adott nekem azzal, hogy visszatérve szabadságomról, osszam szét bajtársaim között. A tengerészek mohón olvasták a röpiratokat, hiszen mindegyikük torkig volt a sok szenvedéssel, a nehéz szolgálattal, embertelen bánásmóddal és a háborúval. A cattarói felkelés idején Pólaban osztoztam a szocialista diákok röpcéduláit. Engem is elfogtak és katonai bíróság elé állítottak. Felségvétség, hazaárulás és lázadásra való bujogatás vétsége miatt öt évre és nyolc hónapra ítélték. Egy kazamatába zártak, hosszú évek óta ott sínylődő foglyok köze. Enni alig adtak, a csontvázra soványodott emberi árnyagnak szinte jártányi erejük sem volt. Erről a szörnyű helyről az 1918-i októberi forradalom szabadított ki.

A forradalom hírére repülni szerettem volna Budapestre, de csak november végén indulhattam haza a matrózkomité megbízásából.

1918. december másodikán érkeztem Budapestre. Harmadikán jelentkeztem az obudai tengerészlaktanyában. Itt megkaptam beosztásomat: szakaszparancsnok lettem. Szakaszom előtt arról beszéltem, hogy a mi helyünk a kommunista pártban van. Amikor beszédem végére értem, baj-

társaimmal összeültek, és elhatároztuk, hogy megbosszuljuk a húsz magyar munkás halálát. Megtudtuk, hogy az 5. munkásrezdet cseh légionáriusok támadták meg. A légionáriusokkal Putnokon túl, Zádorfalvánál találkoztunk, géppuskatűz alá vettük őket, és azt hiszem, kevesen menekültek meg közülük.

A gödöllői főhadiszállásról parancs jött, hogy el kell foglalni Rudabányát és Tornaalját, és két ezredet kell indítani a csehek háta mögött Miskolc felszabadítására. A vöröskatonák diadalmasan nyomultak előre!

A győzelmes hadjárat alatt ért bennünket a hír, hogy vissza kell vonulnunk. Nem akartuk elhinni, és először nem akartuk engedelmessékedni a parancsnak. Engem a Dunántúlra vezényeltek, ahol egymást érték az ellenforradalmi támadások. Nagykanizsán értesültünk a proletárdiktatúra megdöntéséről. Nagyon el voltunk keseredve. Elhatároztuk, hogy tovább harcolunk. Bár a túlerő augusztus 1-én leverte az első proletárdiktatúrát, mi Nagykanizsán a munkástanácssal együtt augusztus 8-ig kezünkben tartottuk a hatalmat.

Amikor alakulatunknak el kellett hagynia a várost, az Internacionálé hangjainál szálltunk vonatra. Az állomásra kikísértek elvtársaink. Vajon hová lettek ők, akiknek szívével együtt dobogott hangosan zakatolva az én szívem is, amint sapkámmal búcsút intettem nekik?

Vita a munkahelyi közérzetről

Az ergonómia alapján

Olvastam az eddig megjelent hozzászólásokat, amelyek többnyire az egyénisérelemlerekről, rossz munkahelyi körülményekről szóltak. Naponta átlagosan 80—100 beteggel találkozom az üzemi rendelőkben — ők is hasonló bajokról, esetekről panaszkodnak gyakran. Az orvosi rendelőkben nagyon őszintén kerülnek napvilágra az okok, amelyekről most én is beszélni szeretnék, az orvosi tapasztalatok alapján.

A sok-sok tényezővel, a termelés és az ember kapcsolatával ma már nagy tudományág, az ergonómia és a munkalelektan foglalkozik. A munkahelyi közérzetet alakító okokat ezek részletesen elemzik, azt vizsgálják, hogy milyen hatást gyakorol a termelés az emberre és viszont. Hogy egy ember, hogy érzi magát munkahelyén, kedvvel dolgozik-e, azt többnyire a technológia, a dolgozó képzettsége, szakmai alkalmassága, a norma, a bérezés, a közösségi szellem, munkahelyi cél, fizikai feltételek határozzák meg. Külön figyelmet érdemel a norma. Ismereteim szerint a ruhaiparban — így a Szegedi Ruhagyárban is — tapasztalati normákat használnak a munkateljesítmények mérésére. Sajnos, ez a módszer nem a legjobb. A tapasztalati normákban nagy a hibahatár, pontosabban: többet követel a dolgozóktól, mint amennyit elbírnak. Ezért idegeskedik, elkedvetlenedik, az adott helyen gyakoribbak a balesetek, meghatározott idő múlva a termelés is visszaesik. Azt hiszem, a ruházati iparban ennél jobb, tudományosan megállapított, fiziológiai meg alapozott, élet-tani normákat kellene bevezetni, amelyek sokkal jobban alkalmazkodnának a valódi emberi teljesítőképességhez.

A norma mellett legalább ilyen döntő a bérezés. Szerintem az a jó bérezés, amelyben figyelembe veszik a tapasztalatot, a gyakorlatot, a dolgozó hűségét, a konkrét teljesítményével együtt. A ruhagyárban kollektív bérezést használnak, s ennek előnye mellett sajnos hátránya is van. Az orvosi rendelőkben látom annak hatását, hogy ez a fajta bérezési módszer nem differenciál eléggé. Az idősebb, gyakorlottabb, megbízhatóbb dolgozók érzik, hogy mindezt arányosan nem kapnak magasabb fizetést a kezdő, épphogy gyárba lépett új munkásnál. Lehagoltak, bosszúság lesznek — s ez az állapot hat minden-napi munkájukra.

Tudományosan megalapozott igazság, hogy a dolgozóknak a munkahelyen kialakult hangulata szoros összefüggésben van a termelési kedvvel. Mindez azonban nemcsak emberi viszonyokon múlik, hanem anyagi természetű dolgokon is. A közérzetet befolyásolja a munkahely esztétikuma, a szociális gondoskodás stb. A vitában ezek fontosságáról ír az egyik szegedi nagyüzem vezető orvosa.

És hadd szóljak a többi tényezőről is. Örömmel látom, hogy itt a ruhagyárban igyekeznek megfelelő, jó fizikai feltételeket biztosítani — átépítik a műhelyeket, színdinamikát alkalmaznak, az eredetinel korszerűbb világítást szerelnek fel, gumiba ágyazzák a zajos gépeket. Kényelmesebb teszik a munkahelyet — kényelmesebb lesz a munka — s ez a termelési adatokon is meg-látszik.

A végére maradt — ám az elején lehetett volna kezdeni az emberi kapcsolatokkal, azzal, hogy a munkahelyen milyen sok múlik a vezető és a vezetettek; a munkások egymás közötti viszonyán. Helyi példa jól megvilágítja a mondandómat: a ruhagyárban az alsóbb szintű vezető egy részénél hiányzik a rátermettség. Nekik nem sikerül megfelelő légkört teremteni, mert nem találnak közös nyelvet beosztottjaikkal; nem jó az együttműködés. Pedig a szakmai, politikai képzettségen kívül nagyon fontos a jó vezetői készség. Az a tulajdonság,

amellyel valaki jó emberi kapcsolatokat alakíthat ki, Erdemes volna ezeket a művezetőket, segédművezetőket, szalagvezetőket valamilyen formában oktatni a vezetés tudományára, itt a ruhagyárban.

Szándékosan hagytam utoljára a „másik oldalt”, azt, amely az embereken keresztül kerül kapcsolatba az üzemmel: a dolgozó társadalmi, politikai helyzetét. Hiszen a lakáskérdés, a házastársi kapcsolat, a család, az anyagi helyzet, stb., éppen úgy jelen van a munkahelyen, mint bármely más tényező. Ha valakit — vagy az üzemi közérzetet — kívánjuk megítélni, ezt az oldalt is számításba kell venni. A nem megfelelő vezetői sajnó erről megelégedezik, a gondokkal teli dolgozót valamiféle szankciónál sújtja — ahelyett, hogy segítene neki. Az eredmény: elkeseredett ember, kis teljesítmény — tehát rossz üzemi közérzet.

Dr. Kovács Lajos, a Szegedi Ruhagyár vezető üzemorvosa

Érdekeltség fűz a munkához

Több mint tíz éve dolgozom egyfolytában a Szegedi Állami Gazdaság öthalmi kerületében. Munkahelyemen lehetőséget adtak arra, hogy befejezzem az általános iskola VII. és VIII. osztályát, később pedig elvégezhettem a mezőgazdasági technikumot. Így tulajdonképpen szakmámat is a munkahelyi megértésnek és támogatásnak köszönhetem. Most már mint állattenyésztési brigádvezető dolgozom és munkahelyemen jól érzem magam, elégedett vagyok, közérzetem jó — tehát közvetlen erkölcsi és anyagi érdekeltség fűz munkámhoz.

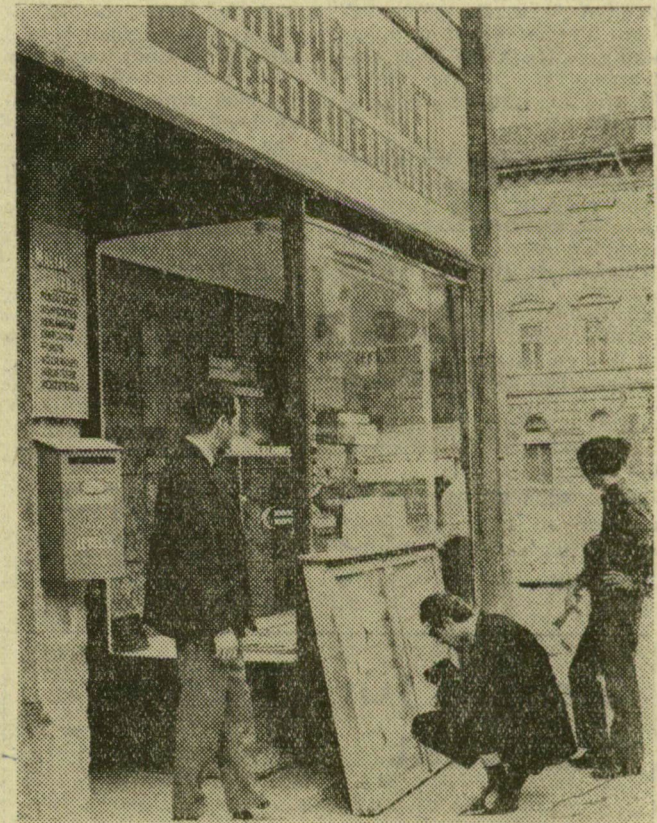
Meggyőződésem, hogy egy munkahely közérzetét az ott dolgozó emberek egymás kö-

zötti viszonya, összeforrottsága dönti el és mindez nagy befolyással van a munkára, a termelésre is. Példával tudnám ezt igazolni. 1965. április 4-étől közös elhatározással, brigádban dolgozunk, és elnyertük a szocialista címet. Ez a szellem összekovácsolta a brigád tagjait a munkahelyen és megosztjuk egymás gondjait, segítségére vagyunk egymásnak, de a termelés előbbrevetése is állandó közös célunk.

Ez a magyarázata annak, hogy brigádunkból az utóbbi években senki sem lépett ki és munkánk után emberséges bánásmódot tapasztalunk és megkapjuk a méltányos elismerést.

Tóth István állattenyésztési brigádvezető

Modern napimádók

Liebmán Béla felvétele

Térre! — parancsol a szükség szelleme. S mintha a Magyar Hirdető is stilszerű lenne, Szegeden, a Bajcsy-Zsilinszky utcából saroknyira áthozott tábláját jóval „színvonal” alá helyezte, hogy térre parancsolja az al-bérlet után nyomozó pácienseit.

Van, aki minden áldozatra hajlandó egy jó kis címért, a másik meg oda se tud nézni. Hiába — izlések és pofonok a Kigó utcában is különböznek.

SZERDA,
1968. JÚLIUS 31.

DEL-MAGYARORSZAG 3